

لاهور، پاکستان
BIBLIOTEKA
SHTETIT

8JH-1
S66

PERSERI MENGUEZ

Vehbi
Skënderi

poezi

826-1

566

VEHBI SKËNDERI

~~826~~

PËRSËRI MËNGJËZ

Poezi

BIBLIOTEKA E SHQITIT
GJIRONASTER

№ INV 61579

34986

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

PËRSËRI NË LIQENIN E VAUT TË DEJES

Në qoftë se doni të dini si kthehet
kaltërsia në grimca drite,
dhe grimca e dritës në kaltërsi,
vështroni këtë liqen!

Në qoftë se doni të dini
se si mund të lindin
nga pika e djersës,
dete, male e monumente,
ashtu si lindin nga pika e bërthamës
pisha e pyje,
vështroni këtë liqen!

Në qoftë se doni të dini
se sa të kthjellët e të bukur
janë sytë e Komunizmit,
vështroni këtë liqen!

P A R T I A

S'e fshehim. Ne hynim në këtë buzëshekulli
të drojtur e të belbët si fëmijë.

Çapiteshim

e s'dinim se ku shkonim.

Me vite e shekuj prisnim ditën e madhe,

me syrin në shënjestër

e duke pritur vdisnim.

Partia qysh ditën që lindi thirri:

— Mjaft pritmë!

S'e fshehim. Ne hymë në këtë buzëshekulli
të qetë si shkëmbijtë dhe të shqetësuar si erërat.

Dyshonim për çdo gjë e për çdo gjë besonim.

Endnim ditë e natë, me fijet e ëndrrave,

më me durim se Penelopa e legjendës

dhe pyesnim plot ankth:

— Kur do të ngrihet prapë nga shtrati Gjergj Elez
Alia?

Partia qysh ditën që lindi dha sihariqin:

— Çdonjëri nga ne është një Gjergj Elez Ali,
që mund t'i presë kokën çdo përbindshi.

S'e fshehim. Ne hymë në këtë buzëshekulli
naivë si fëmijë dhe karasëzë si pleqtë.

Besimin tonë e kishim mbjellë

siç mbjell veriu polenin

në baltë e në hapësirë:

besonim tokën, detin, qiellin,

besonim djajtë, ëngjëjt, shtojzavallet,

që zhdokeshin (siç tregonin) sa ndjenin flladin e
mëngjezeve,

por nuk besonim në dashurinë e njerëzve të një ideali.

Partia qysh ditën që lindi lëshoi kushtrimin:

— Me këtë dashuri do të pushtojmë çdo majë mali! —

S'e fshehim. Ne hynim në këtë buzëshekulli
me thesin e mjerimit përmbi shpinë
dhe pushkën e Gjolekës përmbi supe.
Por, ndërsa çanin tutje
mes tufaneve,
shushunjat e babzitura këllgjinin skutave
vezët e nepërkave,
ndërthurnin të papritura
e deshën të shartonin prapë nëpër kërcejt e halleve
të popullit
arrën e hidhur të robërisë së gjatë.

Partia qysh ditën që lindi thirri qartë:
— Të djegim me barut çdo gram e çdo ferrë të keqe
që mos t'ia zenë ferrat diellin kurrë
kësaj toke me legjenda tremijëvjeçare.
tremijëvjeçe.

1971

DIKUSH MENDON. . .

Dikush kujton, se mendimet
 rrinë lakuriq si Eva.
Mendimet veshin këmisha nate
 të purpurta,
në format e bukura të një femre si perri,
edhe skërmiten nga ekрани
 me buzëqeshje verdhacuke:
— Gjithshka është para!
— Gjithshka është flori!

Dikush thërret e çirret:
— Lernani nën hijen e ullinjve! Ç'na duhen armët! —
E dini se luanin, mbretin e xhunglave
 mund ta shalojë çdo klloun cirku,
 e çdo borgjeze kapriçioze,
po t'i shkulësh dhëmbët
 dhe po t'i presësh thonjtë e putrave?

Dikush mendon me vete:

«Jam i imunizuar dhe i papushtueshëm».

Por ju e dini mirë,

se një kala të fortë me mure qiklopikë,
që nuk e kishin shëmbur topat e flakëhedhëset,
që nuk e kishin ngrënë dot epidemia dhe uria,
që nuk e kishin tundur sa e sa tërmete,

e shembën

ca pikëza qorre,
që futeshin në trupin e saj,
(pa u vënë re)
nga disa vrima e plasa

të fshehta.

Dikush mendon se mbaroi lufta

dhe mund të mbështetet i qetë
në cohën e poltronave,
për të ndjekur programet televizive.

Jo, jo!

Ata që na merrnin në shenjë
me breshërima të plumbta,
sot na qëllojnë me vesëra tingujsh.
Dhe tingujt shkojnë më thellë

se plumbat dhe ciflat e

predhave.

Tingujt vrasin më shumë!

Gusht 1972

THËNGJIJ TË KUÇ

*Kovaçit të të gjithë hidrocentraleve
Hazis Vorfi.*

Në kovaçhanë hyj e dal gjithnjë.
Duart ustait posi qymyr i nxijnë
herë tymos ndonjë cigare me të,
herë trazoj thëngjihtë në kaminë.

Është e vërtetë. Ti ke hak, Kulluc¹⁾:
Ka gojë e flet... ka gjuhë prush' i kuç.

Vë mbi kamin' ustai dy-tri qysqi,
e skuqen hekurat dalëngadalë si plitka.

1) Kështu e thërrasin minatorët, në mënyrë miqësore, kovaçin Hazis Vorfi.

Çekani rreh metalin me furi,
lëvrijnë xixat... si mikrogalaktika.

Ustai nuk flet. Ç'mendon kështu, Kulluc?
Qymyri nxin. Thëngjilli qesh... i kuq.

Si zogj cicërojnë tingujt metalikë,
plot gjysmë-shekulli shoqërojnë ustanë.
Dhe s'iu mërzit kovaçit. kjo muzikë,
ky hi... kjo blözë... dhe kjo kovaçhanë.

Më flet buzëgaz i rreshkuri Kulluc:
«shkruaj një kajkë¹⁾ për hekurin e kuq».

Me minatorët ka sulmuar shkrepat,
ja, ky usta! Ky armëtar pa shok.
Dhe ka kalitur ushta majëmprehta,
sa nuk kalitën as gjith'pirustët tok.

Bjери çekanit, hej, Kulluc, Kulluc.
Të njeh nga dora, ty, metali i kuq.

1) kajkë — kangë.

I rrjedh fytyrës djersa porsi urdhë,
e shiu i nxehtë ballin ia lag.
Por, prapë, ustai, rreh hekurin mbi kudhrë...
I hekurt ngjan, edhe kovaçi plak!

Qëllo mbi farkë, hej, Kulluc, Kulluc!
I duhet shekullit ky thëngjill i kuq...

Zadejë 1968-1970

VIJ NË SHTEPINË E PRINDËRVE

Vij në shtëpinë e prindërve,

i thinjur,

prind dhe vetë.

Nuk po nxiton t'më përshëndoshë im' atë,

duke më çjerrë faqeve me mjekër.

Nëna s'po vjen të më rrokë në qafë

me sytë tërë lot.

Diçka mungon. Diçka nuk është më, ku ishte.

Si mund të ndodhte ndryshe?

Vij në shtëpinë e prindërve,

i thinjur,

prind dhe vetë.

Nuk po më qaset më ogiçi t'më lëpijë pëllëmbët,

e nuk dëgjohet

nga kulmet e dritareve

dhe plasat nëpër trarë,

cicërima e bulqëve;

nuk gjej më në kamare
dy-tri gorrica, e pak tel për opingat,
e s'kundërmojnë erë ftojtë prej sënduqeve,
që i kyçte gjyshja me tre çelësa.

Vij në shtëpinë e prindërve,
i thinjur,
prind dhe vetë.

Vij te njerëzit e afërt po nuk i gjej të gjithë.
Gëzohem për diçka, pikëllohem për diçka...
Shmallem e përmallohem...
E jam posi një fushë manjetike,
ku ndeshen papushim
rryma të kundërta.

Fshatarët më afrohen përzemërsisht,
fëmijët më shikojnë që nga qoshet
dhe pemët më qëndrojnë si të shurdhëta,
sikur s'cicërojnë zogjtë.

Vij në shtëpinë e prindërve,
i thinjur,
prind dhe vetë.

Dikush më thotë (fëmijnia):
— Nxito të kapim xixëllonja! —

— Eja të ngremë leqe për thëllëza e mëllinja!
Dikush (vërsnikët përtej deteve të viteve):
— Eja të lahem nga lumi posht' te jazi! —
Dikush (mosha dhe zemra ime):
— Fshatit i duhet gjimnazi...

Vij në shtëpinë e prindërve,
i thinjur,
prind dhe vetë.
Dhe s'jam aspak i qetë...
Mezi mbaj lotët prej gëzimit,
kur mbështet mollëzat e gishtave
butonëve të radios,
e shikoj llambën elektrike në katua...
E në të njëjtën kohë ndjej nostalgji
për pishtarin, për kungujt, për qypin,
e për gjymin.
Ndofta se më kujtohet nëna me sqepar,
tek çante pishë pranë oshkut
dhe gjyshja me lahurinë gri prej tymi
shtrënguar nën gushë?

Vij në shtëpinë e prindërve,
i thinjur,
prind dhe vetë.
Këtu në këtë truall janë ngjizur

(në një natë të errët pa pishë)
stërgjyshët, gjyshët, prindët,
unë vetë...

Porse gjithshka ka ecur,
ka lëvizur...

Gora ime ka lëvizur,
ka lëvizur

Lenia vetë!

SA HERË DO TË SHIKOJMË MALIN E DAJTIT

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit
do të na kujtohesh ti,
o shoku Çan,
e do të na shfaqesh prapë atje në majë,
në një kuvend të lirë e të përjetshëm
me erën dhe me njerëzit.

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit,
do të na duket se dëgjojmë zërin tënd,
mes zhurmash e radiosinjalesh:
«Efiri është bërë panair
ku lozin sot gjithfarë maskaradash
e karnavalesh».

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit,
do të na duket se dëgjojmë zërin tënd të çiltër:
«O njerëz, ju kam dashur shumë,
por pak më shumë,

Shqipërinë e kuqe»!

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit
me gunën e reve të përflakura supeve,
na bëhet se do dëgjojmë zërin tënd:
«Unë kam hapur krahët n'efir,
dhe kam ngritur një urë
me mijëra kilometra gjatësi:
që të kalojnë punëtorët drejt njëri-tjetrit,
që të kalojnë kontinentet drejt njëri-tjetrit.
Unë kam hapur krahët n'efir!»

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit,
do të dëgjojmë zërin tënd,
që sillet si shqiponjë në hapësirë:
«Efiri është bërë fushë lufte,
ku ndeshen papushim dy botë
pa rreze kompromisi.
E duken zero përpara kësaj ndeshjeje:
Maratona, Vezuvi, Austerlici!»

Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit
ngarkuar me mjegull,
do të na kujtohesh ti, o shoku Çan,
dhe ajo ditë vjeshte plot me shi,
kur i përloti gjithë Tirana sytë,
ndërsa po të mbulonim ty në varr;

në këtë tokë,
tek kemi mbuluar Nondën, Nasin, Lymin, tim
vëlla

në këtë tokë,
ku kemi mbuluar gjithë të dashurit,
dhe kemi mbjellë ëndrrat më të bukura.

Sa herë do të kujtojmë malin e Dajtit,
që është i përjetshëm,
do të na kujtohesh ti,
o shoku, Çan Pa Y.

KUR SHKONIM NË LUFTË

Kur shkonim në luftë,
çatitë e reve breronin pika shiu,
kupolat gri të ditëve-plumba,
zemrat-pika gjaku.

Kur shkonim në luftë,
aty ku breronin pika shiu
 mbinin fije bari, lule e bimë,
aty ku breshëronin plumba,
 pikonin petale lulëkuqesh
dhe vezullonin yje.

Kur shkonim në luftë...

K A F J A L E

Ka fjalë që shkëlqejnë posi gurëzit pas shiut,
ka fjalë që të veshin në mëndafsh e në gëzof,
ka fjalë që rrëshqasin
si gjarpërinj,
ka fjalë që kërcasin si urof.

Ka fjalë që kërcejnë posi pleshta,
ka fjalë që dredhojnë posi plumba,
ka fjalë që rëndojnë
si shkëmbinjtë nëpër kreshta,
ka fjalë transparente dhe të lehta posi shkuma.

Ka fjalë si gishtrinjtë e butë të një femre,
ka fjalë si curril i kthjellët,
që rrjedh vapës nëpër misra,
ka fjalë që të mëndin,

posi bletën lulet e një peme,
ka fjalë që cicërojnë si bilbilat nëpër lisa.

Ka fjalë më të dhimbshme e më të mjera se mjerimi
ka fjalë më të qeshura e më të ngjyrshme se
pranvera,
ka fjalë më miope dhe të mjegullta se hutimi...
Gabon kush thotë:
fjalët i merr era.

Ka fjalë aq të kapshme dhe solide si betoni,
ka fjalë që të djegin e të grijnë si acidi,
ka fjalë si një popël buzë honit,
ka fjalë të fuqishme e stoike si Akili
ka fjalë të guximshme që s'i mbyt dot as litari
ka fjalë, që shtegëtojnë posi drita
ka fjalë, që s'i bën të heshtin as varri...
Ka fjalë —
shkallë ku rrëmeti ngjitet.

P E R P A R A

Diçka kam bërë për t'ecur tok me kohën.
Jam pjekur nëpër vapë si një gjëmb i egër,
degë më degë jam përpjekur.
Kur numëronin vërsnikët
gurëzit e lumit dhe yjet,
kam numëruar, në sahan, kokrrat e fasuleve
dhe ditët e mjerimit.

Pastaj kam numëruar fyshekët.
Kështu kam mësuar të numëroj.
Porse dikush më ka tërhequr veshin:
— Kjo është pak.

Jam bërë hamall.
Kam mbartur në kurriz
barrën e dhimbjes e të urrejtjes

(urinë, varret e shokëve, fshatrat e djegura)
nga një mal në një mal,
nga një gjeneratë në një gjeneratë,
nga një epokë në një epokë,
dhe s'kam harruar se armiku i klasës
pret hakmarrjen.

Porse një zë, nga thellësia, më ka grishur:

— Ka shumë për të ecur.

Për mua, fshatarin, ka qenë më lehtë

të sulmoja trekëndëshin e fortinës,

që e ruanin tre mitralozë,

se sa të futesha në «tercinën» e Petrarkës,

tek priste Laura e çiltër,

Por koha më ka thënë qartë:

— Duhet pushtuar çdo kuotë.

Për mua, fshatarin, ka qenë më lehtë

t'i ngjitesha një shkëmbi të thepisur,

nën gjëmimin e sharapnelëve,

se sa të hipja dy-tri shkallë

në tempullin e bardhë të Atenës.

Por më ka cytur përsëri një zë i afërt:

— Përpara!

Dhe unë, që dikur kositja qafat e gjembaçëve me
shkop,

kur zemërohesha me ta, se më gjëmbonin këmbët,
iu kam sharruar kokën minareve, kumbanoreve
dhe «të madhit zot»,
iu kam shkurtuar qafën idhujve
në çfarëdo kapele-izme
që janë shfaqur,
por prapë një zë i afërt më ka thirrur:
— Përpara!

JAM MOSHATAR. . .

Jam moshatar me këtë rrap degëprerë,
si një invalid lufte,
që shpesh më ka përcjellë
me nënën tok në luftë.

Fëmijnia ime shkoi kësaj rrugice fshati,
gishtërinjtë gurëve duke vrrarë.
Jam moshatar me këtë rrap degëtharë,

Jam moshatar me këtë rrap degëprerë.
si invalid lufte,
që mban në duart cung
dy izolatorë të bardhë,
si dy nipa të bukur.

D R I T A R E T

Dritaret janë sytë e dhomës,
ku jetojmë unë e ti.
Dritaret janë sytë e kohës,
herë të qeshur, herë të menduar,
e ndonjëherë pak skeptikë.

Dritaret — sy,
ojnat e perdeve — qerpikë.

Dikur, dritaret,
si sy prej iriqi
vështronin të shqetësuara
nga ballet e vrenjtura
të kullave si kreshta.
Vërtitëshin natën ujçërit,
hakmarrja,
mesjeta.

Dritaret janë sytë e dhomës,
ku jetojmë unë e ti.
Dritaret janë sytë e kohës.

Dritaret janë

kornizat e thjeshta të peisazheve,
që na servir natyra zemërgjerë.
Hyn përmes tyre dimri,
prilli, gushti, vjeshta,
(me flutura bore, me lule, me gjethe të kuqë-
rremta e me pemë),
hyn bota e tërë.

Hyjnë, përmes tyre.
zhukatjet e bletëve
nga një dardhë e çelur,
shushuritja e pjergullave,
kur lidhin nyjet,
me atë erë të athët, pak të lagët;
aroma e tokës së mbjellë
filladi i mbrëmjes,
xixëllonjat e gëzuara dhe yjet,
ndofta të lodhur,
nga shtegëtimi i largët.

Hyjnë, përmes tyre,
një mollë plot lule të kuqe,
ku cicërojnë zogjtë,
zhurma kombajnash, e zëra njerëzish
në lëmë,
muzikë

nga emisioni «Këngë nëpër botë»,
edhe një natë fshati me hënë...
Dritaret janë sytë e dhomës
ku jetojmë unë e ti.
Dritaret janë sytë e kohës.

Këto të gjitha nuk i dija,
ka gjithnjë të papritura jeta,
m'i kanë thënë, në fshat kur isha,
nuset e vajzat fshatare,
kur po shkatërronin dritaret e vjetra.

Z J A R R M Ē T A R I

Ne njihemi qëkur, o zjarrmëtar.
Na kanë ngrënë çizmet këmbët, kemi mbajtur xhup,
na ka përzhitur vapa, jemi tharë në acar
dhe kemi pirë, shpesh, kafe në klub.

Por, sot, që mora penën për të shkruar.
e ndjekam veten ngushtë.

Ne jemi shokë. Nuk mund të them për ty
me ton kalorësiak: «Sulmon posi luan në çdo
përleshje»!

Oh! Po të çirresha kështu,
gjithë ditën, ti me mua do të qeshje.

As nuk thur dot për ty lëvdata të stërkripura:

«I pathyeshëm»!

«Heroik»! «I zjarhtë»! «Gojëmjaltë»!

Për shokun duhet folur krejt natyrshëm,

siç mund të fliten fjalët:

ujë... bukë... baltë...

Ndaj qindra herë i kam shkruar këto vargje,

e qindra herë i kam fshirë;

dhe nga gërmadha fjalësh kanë mbetur këto rreshta:

ti je punëtor, e je njeri i mirë,

që mbi të gjitha të kënaq e drejta

e klasës sate.

Ti flet, si të të vijë, të thata e të njoma

(pa e vërtitur, posi shkesët rreth e qark)

dhe të mërzhitin frazat si vërzoma,

që kanë shumë byk, e drithë pak.

Nuk je dakord? Ç'më bën jemin me kokë?

Mos po marr miell nga thesi i tjetrit, hua,

dhe po e shes si miellin tënd?

Më thuaj,
mos po të sjell ndonjë kaçile vesë,
të mbledhur pikë-pikë lule më lule?
Jo! Këta vargje bien erë djersë...

Dhe ka në ta,
diçka prej ngjyrave flakëruese të netëve të sulmit,
e të ditëve të zakonshme, që kalon kantieri.

E ndofta je dhe ti në ta.
Po, ti
në ankthin tënd,
kur rri dhjetë orë rresht në mbushje,
e të pëlçasin hundët për cigar.

Me shqetësimin tënd,
kur hidhet gjer në qiell ai fontan me ngjyra larushe,
ndërsa ti pyet veten:
«A kanë marrë gjith' kapsulat zjarr»?

Po, je dhe ti,
që ndonëse tri dekada rend kantiereve,
duke të rrahur breshëri, erërat e lloha,
e duke larë vetë boçkën me lëvere,

të ha si mola në zemër, ky merak:
«E marrtë e mira po më ikën koha...
Edhe për socializmin,
kam bërë shumë pak».

NATË NË KANTIER

Errësirë. Dritë. Bardhë e zi.
Shkëlqejnë reflektorët.
Diku nga një lartësi një shi xixëllonjash bie,
si të thërmoheshin kushdi se sa kometa;
ndërsa më tej në qoshe
një prift i veshur me peliçe
gërmuqet nën hije
e murmurit me vete:
— Skëtera gjithëve ju djegtë! —

Ndërkaq, përsipër kullave, korpuseve e gjithë këtij
ambienti
real e fantastik,
që ndodhet pa pushim në lëvizje e në luftë,
lartohet si një bredh i madh
vinçi-derik,
që shtrin një krah drejt yjeve,
sikur kërkon t'i heqë zotit ndonjë shputë.

DITËN QË U BERE TI DY VJEÇE

Nxitova që të zë nëpër lëndinë
një flutur krahëshkruar.
Por ti e di, se xhaxhi s'është aq i ri,
ndaj nuk ja dola dot me të vrapuar.

Ngulmova që të kap një zog të vogël,
me brez të kuq nën gushë.
Porse sa herë shtrija drejt tij dorën,
më fluturonte në tjetër gëmushë.

Mendova që të mbledh një grusht xixëllonja
e ballin ty me to të ta stolisja,
por xixëllonjat janë delikate
dhe pata frikë mos i vrisja.

Zbulova në korie disa lule
buzë burimit, mes gurëve të strukura.
Por nuk pata guxim që t'i këpusja,
se ishin të vockla dhe të bukura.

Dhe si u lodha qark duke kërkuar
erdha tek ti, vogëlushe, duarbosh,
por ti besoj s'do të më zemërohesh
dhe ndofta nuk do të më qortosh.

DUKE KUVENDUAR ME NIKO BELLOJANISIN

*A ju kujtohet busti i Niko Bellojanisit
në kampin e pushimit të punëtorëve në
Durrës?*

Përse po më vështron? E ç'po më thua?
Ti rron si të gjithë ne, midis të gjallëve...
Dhe nuk të ngjan i huaj timbri i fjalëve
në këtë vend të huaj,
sepse kudo takon në sytë e shokëve.

O, Niko Bellojanis,
ti kuvendon me ne, e hedh vështrimin larg...

Ke ëndërruar shumë,
të çlodhen punëtorët bregdeteve të kaltra
në vilat e borgjezëve;
ke ëndërruar shumë të ecin punëtorët kryelartë,
kur marrin turnet, mbrëmjeve e mëngjezeve;
ke ëndërruar shumë, që të hapen për punëtorët
dyert e shkollave, spitaleve dhe qiejve...

O, Niko Bellojanis,
shih punëtorët në verandë,
të lirë, të shëndetshëm, të gëzuar;
duken sikur të thonë:
«Këtu nuk të qëllon njeri pas krahëve,
këtu nuk të gjurmon spiuni i asfalisë,
këtu nuk të bastis mesnatës banda e korofillakëve,
këtu nuk të përgjojnë, kërkund, sy të dyshimtë...»

O, Niko Bellojanis,
punëtorët po të presin, sot, për drekë,
siç presim ne shqiptarët miqtë e rrallë.
Dhe ja, kryen e vendit për ty e ruajnë, në sallë,
e mund të ulesh midis nesh, siç shtroheshe mes
dokerëve të Piresë.
E mund të ulesh midis nesh,
siç shtroheshe mes muratorëve të Athinës,
mes partizanëve të Gramozit të shkrumbuar,
dhe mund t'ua marrim, tok, gjithë këngëve që dimë,
pa pasur frikë se mos na mbeten këngët pa kënduar.

Po ti vëlla pse hesht?
Mos këto fjalë të gëzuara,
shesheve e korridoreve të pastra,
kjo rërë dhe këto të shkujdesura gjurmë

e këto vajza, që kërcejnë si pulëbardha në ujin
e kaltër,

ky ajër, që bie erë jod,
e këto dallgë me nga një takije shkumë
dhe kjo varkë e vetme, që rreh detin me lopatë
po të kujtojnë varret e panumërta të shokëve,
shpërndarë mes shkëmbinjve të Egjeut,
në ishujt e thatë?

Ti prapë hesht?

E pse po vrenjtësh në fytyrë,
duke vështruar detin, që diçka të flet?
Mos kjo buçirë e përjetshme kaq e gjatë,
që del si psherëtimë e thellë,
po të kujton atë mëngjez të kthjellët,
kur teksa dielli derdhte mbi Olimp thëngjij e
shpuzë,

ti prisje në kraharor bataret' e xhelatëve
(buzëgaz, sikur mos të të qëllonin ty,)
me atë trëndafil të kuq në buzë,

O, Niko Bellojanis,
shushurijnë degët e plepave e të pishave,
sikur shoqërojnë zogjtë,
që cicërojnë,
sikur freskojnë ballin tënd të bronxtë,
sikur diçka për ty u thonë trëndafilave...

Ne shkelim pa vëmendje nëpër rërën, që na djeg
si shpuzë,
e të shikojmë, ty vëlla, plot dashuri,
me atë trëndafil në buzë...

1963-1973

VESHTRIJ KËTË LIQEN DHE NUK DI . .

Liqeni i Vaut të Dejës —

posi dy sy të kaltër në mes të maleve,
më i tejdukshëm se një qelq.

Shikoj në thellësi:

gërmadha, kulla e murrana,
frëngji si sy të shuar, peshq...

Edhe nuk di:

peshq ka më shumë në të, apo legjenda.

Liqeni i Vaut të Dejës —

rrethuar me shkëmbinj, me kodra e me brigje,
me bërryle të dala si mëngë,
e gjire si pyka të futura.

Në kthjelltësinë e tij lahet hëna,

si grua e bukur lakuriqe,
e dredh mustaqet Leka nga bedenat,
e teshëtin e shkuara.

E vërej dhe nuk di,

se ç'ka më shumë thellësive,
yje, apo legjenda?

Liqen i Vaut të Dejës
roitin plasave të shpellave
lule të ndryshme:
frashëre, trumba drizash e sherbela.
Dhe po të mbyllësh sytë një çast,
të vjen se hapin velat e shumngjyrshme
mijëra lundra,
që turren rrugëve të kaltra plot dredhëza.

Nga shkojnë vallë këto lundra?
Nga Komani, nga Fierëza?
Shikoj në thellësitë e tij dhe nuk di,
gurëz ka më shumë ky liqen, apo ëndrra?

Liqen i Vaut të Dejës —
diçka e mrekullueshme
mes të vërtetës dhe ëndrrës,
mes ndodhisë dhe legjendës.
Vështroj këtë liqen edhe nuk di ç'ka më shumë:
ëndërra dhe legjenda, apo ujë?

KA MBI NJË ÇEREK SHEKULLI

Ka mbi një çerek shekulli,
që është prishur në kraharorin tim qetësia.
Ka mbi një çerek shekulli,
që bëj gjumë të copëtuar.
Ka mbi një çerek shekulli,
që rrëmih në minierat e zemrës së madhe
të popullit,
për të gjetur atë mineral të pavdekshëm,
si vetë populli,
dhe për të derdhur në furrënaltat poetike
poezi për komunizmin.

Dhe prap' rrëmih e rrëmih!
Dhe përsëri e përsëri më shqetëson pyetja:
A do të zbres dot,
thellë,
në minierat e zemrës së madhe
të popullit,
që të gjej atë mineral të pavdekshëm
si vetë populli?

M E S N A T E

Ja, drita ngjyrë vjollcë e saldatriçes,
si shpend përrallor tund krahët mbi shkëmbinj.
Po bie shi.
Mbi mëngët e peliçes,
një grusht margaritarësh farfurin.

E dashur, prapë, me ty dhe kësaj nate jam.
Ndërsa po fryn veriu si në dhjetor,
unë mbledh pikat perla...
thur për ty gjerdhan,

t'u mburresh shoqeve ndër të diela:
— Shihni, ç'më ka sjell' ai.
im shoq punëtor!

RAQKA

Nuk them se ka të tillë njerëz shumë,
por shkruaj, që të mbeten sa më pak.
E njihni shokun Raqkë?
Një gjysmësyri tribunë,
një gjysmësyri masë.

— Atëhere nuk ke ç'thua, e shpon dikush nga
salla.

— E kush guxon.

të mbjellë në ndërgjegjen time hala?! —
Kërcen i nervozuar shoku Raqkë,
e pasi turfullon disa sekonda,
sikur të mbante në kurriz tre barrë derte,
fillon e murmurit me vete:

«Pse të guxoj?

I kam të gjitha: post, fëmijë, grua...

Televizor,

shtëpi komode me parket!

Eprorët më çmojnë,
deprorët kanë respekt.
Jam pa një kleçkë...»

Dhe që të ndjehet plotësisht i qetë,
filozofon për afërsisht:
«Pse të vozit në lumë,
kur shoh se uji nis turbullohet?
Pse të kërcej i pari mes ndeshjes,
kur pret pas qoshes e panjohura?
Pse të kaloj në shtigje të pashkelura,
kur kam përpara bulevardet?
Pse të rrëshqas në thellësitë e ujërave,
kur s'di ç'më pret në fund të detit?»

E i kujtohet gruaja,
e mençura Marie:
«Raqkë, kujdes, më qafsh,
qenushi im, nuk ka si qetësia.»

Dhe prap' mendon:
«Ka hak Maria».

Ca pika shiu
cicëruan nëpër xhame.
E ca cicërimi zogjsh
breruan
nga degët e një kumbulle të çelur,
sikur të deshnin t'imitonin shiun.

Dhe papritur
unë s'po kuptoja dot:
cicëronte qielli,
apo cicëronin zogjtë.

KUR SHKOVA PËRSËRI NË FSHAT

Kur shkova përsëri në fshat,
kujtova se do të më qortonin kumbullat,
se kishin kohë që s'më kishin parë,
por ato shtrinë krahët
të më përqaфонin.

Kur shkova përsëri në fshat,
(pas shumë viteve)
kujtova se do të më hiqnin veshin pleqtë,
kurse ata,
(ata të paktë që nuk kishin vdekur)
filluan që të derdhnin lot nga malli
dhe nuk po flisnin asnjë fjalë dot.

Kur shkova përsëri në fshat,
kujtova se nuk do të më njihnin rrugët,

se rrugët janë si lumenjtë
që gjithnjë lëvizin,
por kishin mbetur prap'diku haliçë,
(ndoshta për të më pritur mua)
dhe zemra më rëndoi nga malli,
sikur t'i mbante ata gurë

të gjithë,

Çudi!
Rruga për në hënë u shkurtua shumë.
Për ditë afrohemi me planetë.
Por rruga e dashurisë
prapë se prap' e gjatë...

Çudi!

Si ndodh në jetë.

PUSHTIMI I LARTËSISË

Dy jemi:

një mësues, një ishpartizan.

I ngjitemi kalasë

në sulm imagjinar.

Brinj' e saj e ngrënë

dhe e rjepur,

djegur nga vapa e nga lufta.

I qepemi link

vragave e shkall've të shtufta.

Shpojnë rrezet plumb,

nxjerr toka flakë.

E si e ngjiti Muharrem Çollaku¹⁾

këtë majë,

1) Muharrem Çollaku dëshmor.

me atë trup plot plagë?

Toka është e ngrënë
dhe e djegur.
Topat, posi ujë e kanë ngrënë,
e kanë zhvatur,
e kanë rjepur.

Dy jemi:
një mësues, një ish-partizan.
Na thahet buzëve pështyma.
Ecim.
Rrëzohemi
duke u ngjitur

e përsëri ngrihem.
Ky ligj i rreptë
u duhet çmuar tepër gjyshërve dhe
bashkëkohësve.

Ngjitemi...
Dikur, në këtë majë, enkelejtë
u ngritën maqedonasve
mure ushtash.

Dhe prapë ngjitemi...
Kjo lartësi
na duket barometri,
ku kanë matur pulsën shekujt...
duke nxituar nga njeri tek tjetri.

NËN NJË VËSHTRIM TË AKULLT

E dini ç'bëjnë gjyshet?
Thëngjijtë i mbulojnë nëpër hi,
të ndezin porin përsëri,
të bubullojë gjithë dimrit zjarri.

Kështu dhe ti e dashur:
mbulon nën një vështrim të akullt
një dashuri të zjarrtë,
që nuk e shuajn' dot as vitet.

N E N A

Nëna ime
është (si gjithë nënat) nënë,
kur vonohem,
bëhet një me prevazë e dritares
dhe ku nuk i vete mendja.

Ngjyrat që ka lumtëria,
e ngjyrat që ka dhëmbja
i vërej përditë te nëna.

Nuk është e vërtetë,
që njeriu një herë lind,
e një herë vdes.

Nëna është një copë tokë,
një copë oqean,
një copë galaktikë:
ku vdesim e lindim për ditë,
që të bëhemi më të mirë e më të drejtë.

Nëna.

Nuk është e vërtetë

se ajo është vetëm një plakë,

ku skleroza në çdo qelizë ka ngritur leqe.

Nëna ime

është shoqja më e afërt e s'ime mbese,

që kthehet nga kopshti

(shih tek lozin tok si moshatare!)

Është vajzë e rritur,

kur nisen mbesat në aksion.

Nënë, në përkuqjesje

dhe gjyshe...

tetëdhjetvjeçare.

Nëna

e afërt,

e gjërë,

e ngrohtë.

Bën shoqëri me ne

dhe gjyshërit e stërgjyshërit tanë.

Nëna është një sheltore,

ku pleksin rrënjët e degët dy botë,

ku qelizat e dy botëve

ndeshen e përplasen vazhdimisht

dhe vazhdimisht

rrinë pranë e pranë.

KA BOTA PLOT QYTETE . .

Ka bota plot qytete antikë
dhe modernë

me tru elektronikë,
që peshë mund ta ngrenë tokën,
(si galaktika vezullojnë natën)
por çdo të kremte,
puthen me lot në sy
me shënjtore e me ikona,
duke kënduar në kishë litani
— Allilluja, allilluja, o zot mëshirona!

Ka bota plot qytete të kristaltë,
që natën gogësinë si elefantë,
e hingëllijnë me piskama;
flakërojnë nëpër dete dritash të shumëngjyrshme,
e reklama;
rrëqethen plot drithrima nga ethet e fitimit,
e duke u çirrur i mbyt kolla:

— Hej blini koka-kola!

Ka bota mjaft qytete të çuditshme,
ku mund të grisë barkun qielli
nëpër grataçiela,
si përmbi majën Everest
dhe dinosauri i shekullit XX,

paraja,

shtyp nën putra posi milingona
krijuesit e grataçielave e gjithë mrekullive
dhe uërin plot ankth, duke iu marrë fryma:
— Alilluja, alilluja, o zot mëshirona!

Ka bota plot qytete të mëdha e fantastike,
me bulevarde më të gjëra se sa Nili
dhe lumi Jance,

që notojnë në dritë.

Me parqe,

ku blerojnë mijëra pisha, panja, ekualiptuse,
e kundërmojnë gjithë lulet e trëndafilët e planetit,
po, kur vjen nata,

qytetarët,

që krenohen me emrin e qyteteve të tyre,
e ndjejnë veten

pas portave, pas mureve e grilave,
si midis xhunglave,

mes tigrave dhe boave,
e duke u strukur nga frika dhe asfiksia,
murmurisin me zë të dredhur:
— Alilluja, alilluja, na mbrojtë perëndia!

REVOLUCIONI

Rastis edhe kështu (mos u çudit!) në jetë:
nxjerr flak' e tym vullkani qindra vjet,
dhe më së fundi hesht. Pastaj fillon zë korë;
qeleshe e hirtë duket si dëborë.

Por, po të çash koriçkën, që zbardh posi tenda
ti vren se llava lëshon zjarr, valon, e zjen
përbrenda.

Pra, nënë këtë kore «të ftohtë» që shikoni
vazhdon, në pambarim, revolucionin.

M U S O N E T

Jam shtrirë në krevat.
Dua të fle;
veriu çik krahët lehtazi pas perdeve.
Dikush më flet...
Gjumin m'a vret
ky zë.

Dikush nuk mund të flejë nga gëzimi.
Dikush nuk mbyll dot sy,
se pret diçka me frikë.
Mua m'a mbyt qetësinë dëshpërimi,
mes telave plot gjëmba,
në fshatrat strategjike.
Mua më vranë prehjen sot,
në Domenikë.¹⁾

1) Është fjala për krimet e agjentëve amerikanë në Republikën Domenikane.

Mua m'a farmakosën gjumin
lëndët helmuese,
fytyrat e fëmijëve
e kajëzave të vyshkur
dhe thirrjet «humaniste»,
që nxjerrin vrasësit
nga gurmazi i ndryshkur.

Dhe s'kam qetësi,
megjithëse është natë.
E nuk më hyn në sy as libri,
as vetëvetja.

Nuk qëndroj dot as më këmbë, as mbështetur.
Hap radion. Ja një bashkëfolës!
Dikush pa gjumë paska mbetur...

Një bombë paskan hedhur prap jankitë
mbi kalamajtë e shkollës
në Nan Din!

Errsira nxin...
Nuk di përse qep sytë mbi antenë.
Sikur dëgjoj buçimën e deteve,
që s'fllenë.
Me radion bisedoj.
Shëtiti mbi paralel' e meridianë.
Në dhomën time shushurijnë

gjith' pyjet aziatik' e afrikanë.

Shihni, një grup zezakësh,
të shkathët si kangurët,
jankin' e detyrojnë të përtypë:

— kanellë, bajame, mastikë?

Jo!

Flamurët,
e «së pamposhturës» Amerikë.

Në Vietnam, në Bolivi — përpjekje.

Drejtësia po dënon,

një Xhon me vdekje.

Prologu i sa gjyqeve të nesërme!

Prologu i triumfit të të drejtëve!

Kjo parandjenjë, oh, ç'më përtërit.

Ky lajm,

që fluturon n'efir gjithkund,

ja, shpirtin sonte m'a flladit

sa tërë krojet, gjethet, flladet

e pyjeve pa fund.

E plot gëzim kërkoj nëpër efir

stacionet,

me to gjer në mëngjez të bisedoj.

Kërkoj. Njëzet... njëzet e pesë megaherc

— Musonet!

Ky lajm errësirat merr.
Këto nuk jan' aspak të dhëna sinoptike,
me «shira dhe stuhira të përkohshme».
— Musonet!
Urrejtja popullore prej kohërave antike
gjer në ditët e sotshme,
urrejtja popullore!
I zgjon nga gjumi pas mesnate Xhonët...
Musonet!

P O E T

Ka shumë vjet që po rrëmih në veten time.
(Ndofta nuk kam rrëmuar kaq as në selishte),
kam çarë në fillim me kazmë

Por plori, duket, vetëm më gërvishte,
dhe mezi mbinte gruri.
e parmendë.

Pastaj kam nisur të lëroj me damaluk.
Tërhiqnin qetë nga mëngjezi gjer në mbrëmje,
e nxirrnin që nga toka grem e gjëmba,
(jo pa gjakosje e dhëmbje)
dhe mbinte gruri pra' me egjër e me urth.

Ahere nisja të lëroja dyfish edhe trefish:
me plug e me traktor, qilizmë.

Dhe bashkë me kërçelet e lisit e të shkozës
nxirrja nga vetja ime
kërcej komunesh, kafka shenjtorësh
dhe kufoma perëndish.

Shkriftohej toka si bukëvale,
e mbillja përsëri me lesë.
Ta marrë dreqi! Si-edhe më parë,
më mbinte gruri prap' tek-tuk me egjër.

I inatosur nisja nga fillimi:
me plug, me buldozer dhe martinel.
Tok me kërçelet e me gramin dilnin,
hundë kapadainjsh dhe nofulla indiferentësh.

Kështu duke rrëmihur
me plugje e me martinelë,
ndjeva zëra të njohur që më këshillonin:
(ndofta zërat e shokëve të vrarë!)
— Poet, rrëmih, qilizmë sa më thellë
në veten tënde,
të mbjellësh grurë... për Revolucionin!

ERNESTI

Ernesti thur përpara vetes
gardhe buzëqeshjesh marramendëse,
si një mëngjes boreal që të rrëmben
me të parë.

Ernesti mund të ngrejë pallate me fjalë.
(sidomos kur ndodhet para superiorëve),
më të çuditshme, e më të bukura se në çdo përrallë.

Ernesti nuk vesh dok, terital e rroba të pambukta,
por një kostum me luspa.
Dhe, që të duket me çdo kusht modern,
të flet për çdo artist e çdo roman
kontemporan.

Veç kur gjen një dritare e hyn brenda tij,
të duket vetja si në një han,

që ka tri vjet pa fshirë,
ku çdo gjë bie erë myk
e vjetërsirë.

Ernesti ka kulturë dhe mund të ngrejë kala
edhe me rërë,
e të t'prishë mendjen me citate
shifra, emra, data
nga Morua deri te Tuqididi,
e prapë nuk ka të mbaruar...
Por, po të gjesh një plasë, e të hysh brenda tij,
do shohësh se çdo gjë
ka shtresa acidi.

Çdo gjë... është e acidizuar.

Ernesti...
I kulturuar, i mençur, i sjellshëm, i njerëzishëm.
Vërejeni mirë,
me qindra djaj ka nën kafkë.

Ernesti
mund të kthehet në çdo çast
në përbindsh.

Vërejeni mirë!
Poshtë njeriu maskë!

LAMTUMIRË, MËSUESE

Ne hipim në një tren
dhe në të njëjtën kanape po rrimë.
Ty, duket, fusha e verdhë të pëlqen.
Mua, kallinjtë e leshrave të tua.

Vërtiten rrotat
përmbi shinë,
sikur diku po rrokullisen.
Dhe bëj të them diçka,
e them gjëra të kota,
dhe bëj të dal diku
e s'mund të nisem;
m'a davaritin mendjen fare
këto flokët e gjata,
që shpupuris veriu
nëpër dritare.

Të qeshin plot gëzim ata të kaltër sy,
tek përshëndet me dorë
ndonjë fëmijë dhe pemët fluturuese ,
që duken se vrapojnë për të të arritur ty:
— Lamtumirë, mësuese!

J A P O E Z I A

Isha diku, por nuk mbaj mend ku ndodhesha
(në zall, në fushë apo në mal),
i etur tmerrësisht për poezi,
si toka e djegur për një pikë shi,
Kur dikush thirri:
— Ja poezia!

I hodha sytë andej,
e pashë një burim të kthjellët,
që vezullonte nën një kodër rëre.
Nxitova menjëherë të lag buzën.
Oh, kur arrita humbi i tëri!

Por, pas disa minutash,
Jo! Pas disa orësh,
(ashtu m'u dukën ato minuta!)
thirri dikush sërish:
— Ja poezia!

I dhashë vetes:

m'u bënë duart si dy lugë eskavatorësh,
e nisa të rrëmih zhavor e rërë
në rërën e dystuar prej mijëra vjetësh.

Ai burim

fanitej, buzëqeshte

e zhdukej përsëri.

Unë rrëmihja dhe më me furi.

Ndofta, zezakët s'kishin rrëmihur kaq

në brigjet e Nigerit,

për dy-tre gram ar!

Ndofta, bengalasit në shkrepat e koraleve,

nuk ishin lodhur kaq për një perlë,

duke rrëmihur oqeanëve!

Dhe poezia fanitej

e zhdukej përsëri.

Unë rrëmihja dhe më me furi

në rërë,

e kur kisha zhvendosur (pa e vënë re)

një mal të tërë,

filloi të vezullojë poezia.

U turra,
si i eturi
syrit të një burimi
e laga buzët, e flladita shpirtin
dhe duke qeshur i tëri nga gëzimi...
u zgjova.

Fërkova sytë:

«kjo ndofta është e vetmja ëndërr e vërtetë,
që kam parë
gjith jetën».

ELEGJI PËR KRYESONDISTIN

Të patëm parë, shpesh, shtrëngatave dhe rreshjeve
si një vetëtimë n'errësirë.
Aty ku tundej dheu prej ndeshieve,
kërkoje tjetër front... më të vështirë.

Tashti qëndron, në baltë, pa lëvizur.
Një krah ke hedhur hark, si pa vëmendje.
Në kanatiere gjaku t'është mpiksur;
të shohim... e na rrjedhin lot prej dhëmbjes.

Të flasim... po ti s'mund të ngrihesh sot.
Je nderë para nesh, këtu, në tokë
dhe mbasi nuk mund të të vrejme, kështu, dot
po të mbulojmë me peliçe kokën.

Ti nuk jeton më shok!
Nuk do ta thekim, tok, më bukën në furnellë
duke ndjerë erën e këndshme të brumit.
Nuk do ta presim, tok, mëngjezin kur të çelë,
dhe s'do dëgjojmë këngët e valëve të lumit.

Nuk do strehohemi në shi, nën një barakë,
e s'do t'i ngrohim mbi një zjarr pëllëmbët;
nuk do ta presim, më, tufanin bashkë
dhe nuk do rrimë, n'avari, tri ditë më këmbë.

Ti nuk do kthehesh kurrë! Është e qartë:
Ne shokët të përcollëm vetë...
Asgjë s'na le, kur ike në barrelë shtrirë,
veç disa bulëza gjak aty në baltë,
dhe këto fjalë — testament:
— Do të luftoj te fronti m'i vështirë! —

Dhe i dëgjuan valët këto fjalë
dhe ndonëse s'kanë folur kurrë,
këto tri fjalë i mësuan mirë,
t'i shpien anakënd, kur ndajnë oriz stërkalash
nëpër gurë:
— Do të luftoj te fronti m'i vështirë! —

Dhe i dëgjuan erërat.
dhe ndonëse erërat s'dinë asnjë gjuhë,
këto tri fjalë i mësuam mirë,
që t'i shpërndajnë vijave të sulmit:
— Do të luftoj te fronti m'i vështirë! —

I shkrova këto fjalë mu në gji,
ndërsa buçasin grykave përjetë.
Ti, Zef Mark Gjoka, vdiqe shumë i ri...
Kjo më takonte mua si m'i vjetër...

SI TË MOS KUVENDOJ ME TY?

Ne kemi dhjetë vjet, që kuvendojmë bashkë,
dhe sonte ndjej se kemi folur fare pak...
Po del që nga shkëmbinjtë e bukura hënë:
u thuaj, nesër, shoqeve qysh kuvenduam mbrëmë.

Si të mos bisedoj sërish me ty
për zogjtë, për pllanuçkat e për yjtë?

Je lodhur, ndofta, përsëri në punë,
qerpikët të rëndojnë shumë,
dh'ashtu, me gjumë ndër qepallë,
të vjen sikur... po ngjitem nëpër shkallë.

Po vij të kuvendoj sërish me ty,
kangjellave të qerpikëve po hyj!

Ti, ndofta, prap' lan ploçkat në kuzhinë,
veç hapat e akrepit të prishin qetësinë...
Mos m'u zemro në lënça disa gjurmë
tashti, për pak, kur do të lëmë turnin.

Po vij të kuvendoj sërish me ty
kangjellat e qepallave po shtyj.

Jam zhyer pak si shumë nëpër baltë.
Mos më qorto nën këtë qiell të kaltër,
se kurrë në jetë gjer në këtë orë
s'jam ndodhur, jo, kaq pranë me punëtorët!

Ata më buzëqeshin, shpesh, me sy...
Qysh mos ta sjell këtë sihariq
tek ti!

KËNGE PËR ZOGUN E KUQ

Dikur isha dhe unë fëmijë i prapë,
vërvitja popla nëpër pellgje,
qëlloja gushëkuqët nëpër shelgje,
e s'lija fole brumbulli pa trazuar,
e s'lija vezë breshke e turtulli...

Por një mëngjez (pak heret),
tek kisha hipur kaliqafë mbi një shelg gërmuq,
papritur del prej ferre
një zog sqepverdhë,
flakë i kuq.

Këndon
dhe zhduket fët si erë!

I shkunda xhepat me haliçë,
I lashë cinxujt e bretkosat
guvave strukur,
dhe nisa të kërkoj zogun e bukur.

I lashë në qetësi

gargujt e mëllenjat,
e hoqa dorë krejt nga gjuetia.

Dhe, i trishtuar,

mollëzat e gishtave me dhëmbë duke ndukur,
kërkoja papushim zogun e bukur...

E shkuan muaj... vite...

Gjurmoja nëpër ferra, nëpër driza, mrrete...
kërkimet s'kishin fund...

Por nuk e gjeja dot kurrkund.

Veç, kur të pashë ty

gërshetëshpleksur,

(kjo ngjau fare papritur)

dhe sytë e tu që qeshnin tërë gaz:

atë, që shumë vjet e kisha pritur,

e harrova në ças!

Më ngjau sikur gjithshka ndryshoi në botë.

Sikur e drejtoi shtatin

dhe shelgu i zi gërmuq!

E ti më shëmbëlleve me një pemë,

ku cicëronin e këndonin

me qindra zogj të kuq.
Po ky gëzim vazhdoi veç sa një ëndërr...

Një ditë ty të hipën mbi një kalë
edhe të syrgjynosën,
një vargan krushq.
Më ngjau se ra mbi mua vjeshta,
si gjethe të kuqërremta
u këputën zogjtë e kuq,
pastaj dhe vetë pema.

E nisa prap' të sillem nëpër botë
si një shtegëtar,
që s'di se ku e çojnë rrugët.
E m'u bë jeta si një dimër i ftohtë,
i zbrazët dhe i mugët.
Dhe duke çarë bardhësinë si qefin,
më ngjau sikur i gjeta zogjtë e kuq shpërndarë
në dëborë.
Medet — thërrita — mardhkan krejt të gjorët!
Porse një zë i njohur
më grishi nga thëllimi:
— «Ecë në këto gjurma...»
dhe pashë se nuk ishin zogj,

por bulëza gjaku.
— «Ecë në këto gjurma... tërë jetën»
tha partizani i plagosur

dhe mbaroi.
Dhe unë nga ky çast
zbulova të vërtetën

POEZITË E MIA

Koha, thonë, ecën si lumë.

Dhe ne të gjithë ngasim si rremtarë
drejt skelave të reja
dhe drejt fundit.

Të tjerë vinë marrin turnin.

Kjo është dialektikë.

Por unë s'dua që të kenë këtë fat dhe poezitë e mia,
që pikojnë si hoje
nga dashuria për të drejtën.

Koha ecën si lumë.

Dhe ne të gjithë ngasim si rremtarë
drejt skelave të reja
dhe drejt harresës.

Kjo është dialektikë.

Por unë s'dua që të kenë këtë fat dhe poezitë e mia,

që pikojnë si hoje
nga dashuria për njerëzit.

Koha ecën si lumë.
Dhe ne të gjithë ngasim si rremtarë
drejt skelave të reja
dhe drejt fundit.

Kjo është dialektikë.
Por unë s'dua që të mbyten poezitë e mia
në këtë det të kobshëm,
pa e ngulur flamurin e kuq
përmbi çatinë e globit.

Koha ecën me nxitim.
Dhe lot me papët, mareshalët dhe mbretërit,
si macja me mijtë.

Koha,
shkatërron shkëmbijtë,
shemb digat e malet,
gërryen hekurin e çelikut.
zhvendos lumejtë,
përpin liqejtë,

fashit vullkanet.
Por unë nuk dua

t'ua fashitë sytë vargjeve të mia
pa e parë planetin mbështjellë
me shallin e purpurt të mait.

Koha,

ecën me ngulm pa u ndalur
me këmbët e të gjithë shumëkëmbshve,
me fletët e të gjitha fluturave, erërave
dhe shpendëve.

Vrapon papushim:

si uji, si era, si zjarri, si drita,
si milingonat dhe si galaktikat.

Koha,

që nuk di të lodhet as të kthejë kokën pas,
as të ndalet,
që nuk di të lozë klinxe, as të nusërojë,
as të plaket;
që mban në duar djepin, pipën e të urtit,
dhe kokallat e vrasësit,
që mban në duar acarin, pranverën, gushtin
dhe gërshërët e gjykatësit—
nuk do t'ua presë dot krahët këngëve të mia,
në qoftë se do të pikoinë si hoje
nga dashuria për Komunizmin.

TI DO TË VISH

Ti do të vish!

Këtë ma thotë kjo shushurimë, tek del nga deti i qetë,
e diçka pëshpërit që thellë,
këtë ma thotë shiu, që cicëron në ombrellë,
këtë ma thonë gjethet, këto trumba zogjsh të artë,
që ti i do aq shumë,
ndërsa pulitin krahët në hapësirë,
këtë ma thotë rëra,
tek janë vizatuar me miliarda gjurmë
dhe koha, që të gjitha i ka fshirë.

Ti do të vish!

Edhe sikur të të zenë pritë
të gjithë thashethemexhinjtë
me hutat, me martinat e pisqollat mbushur.

Ti do të vish!

Këtë ma thotë dallëndyshja,

që pulitet e çukit pas strehës sqepin,
këtë ma thotë pulëbardha,
kur shtrin krahët të pushtojë detin,
këtë ma thonë tërë barërat e bimët,
që blerojnë në natyrë,
këtë ma thotë syri i kaltër i burimit,
ku shikohen si në pasqyrë
xixëllonjat, hëna, yjet, diejtë.

Ti do të vish!

Edhe sikur me mijëra zëra të të thonë: — Ndal!
Edhe të hedhin zjarr mbi ty,
të gjitha flakëhedhëset e baterisë
të prapanikëve dhe mikroborgjzëve.

Ti do të vish!

Këtë ma thonë retë e bardha,
kur vozitin si gamile
nëpër qiellin e paanë.
Këtë ma thotë zhurma e trenit,
që trokon dhe rrëshqet mbi shinë,
këtë ma thonë gjithë erërat,
kur flladitin, kur gjëmojnë, e kur dremijnë.

Ti do të vish!

Edhe sikur të ngrihet para teje një pyll i tërë
me ikse dhe pikëpyetje,

edhe sikur të bjerë shiu rrebesh,
edhe të mbushen rrugët plot me ujë
edhe sikur...

Ti do të vish!
Dhe unë do të ndjej sërish
frymëmarrjen e detit pa kufi,
që e dua dhe e adhuroj kaq shumë,
dhe frymëmarrjen e kraharorit tënd..
kur më vështron në sy,
ose kur ëndërron gjysmëzgjuar, gjysmë në gjumë.

MOTIV KURBETI

E martuan rastësisht...
dhe ngeli e ve pas pak vitesh.
Dhe askush më mirë se ajo nuk e di
sa të gjata janë orët dhe vitet e pritjes.

Dhe ngeli ajo e ve:
 me burrin gjallë,
 mes gardhishteve të akullta të këshillave,
 prapa perdeve,
 prapa grillave;
 mes mjerimit...
dhe askush më mirë se ajo nuk e di
sa të zeza janë netët e vetmisë
mbështjellë me shallin e vejushës.

Dhe ngeli ajo e ve
veshur me futën e zezë

dhe askush më mirë se ajo nuk e di
se sa të rënda janë çastet në shtëpi,
kur vjen çukit me sqep një dallëndyshe nën strehë
e pret dikë të vijë
dhe nuk vjen.

Dhe ngeli ajo e ve:
mes hekurave të ndryshkura të zakoneve,
mes grerëzave moralizuese të fjalëve,
ikonë mes ikonave,
mes të vdekurve e të gjallëve.
Dhe askush më mirë se ajo nuk e di
sa zor të ligjërosh
pas grilave të kafazit.

Dhe ngeli ajo me dekada duke pritur
atë që nuk do të vinte kurrë.
Pastaj harroi se ishte grua
dhe mbrehu si burrë qetë në arë.
Pastaj harroi se ish' e vetme
edhe përcolli djemtë në luftë.
Pastaj harroi se ish vejushë
e qepi dhe vetë yllin në ballë.

R A O R A I

*Shokëve të mi të vegjël të Vaut të Dejës,
që punonin e mësonin.*

Shokët e mi e bijt' e mi të dashur.
Jeni kërrusur në tryezë
edhe rrëmihni nëpër libra
me raportorë, kompase e riga
e një puhizë dheu ju shket pa u vënë re
nga duart e nga flokët
në fletore.
Ç'kërkoni ju kështu me kaq ngulm?
Ka kohë që po flenë shokët.
Ju vetëm zgjuar në fjetore.

Shokët e mi dhe bijt' e mi të dashur!
Nuk është mbrëmja që merr frymë e shqetësuar,
por unë.

Jam ulur katër hapa larg dritares

në terr,

si një kaçube:

Akoma s'keni fjetur?

Pse kaq vonë kërrusur në tryezë?

Ç'rremihni ju në bardhësinë pa fund të librave?

Shokët e mi e bijt' e mi të dashur!

E di, nga dora juaj presin letra

vëllezërit, shokët, nënat, motrat;

e di se nesër ju pret shkolla...

Po iku koha, e s'ju shoh në gjumë.

Dhe kur të dalë tej, në grykë, hëna,

më duhet t'u bëj zë të marrin turnin...

Shokët e mi e bijt' e mi të dashur,

ç'kërkoni ju me kaq ngulm përmbi fletore?

Veç ju nuk keni fjetur në fjetore...

Veç ju...

Po, dale, ç'më shikojnë sytë?

Papritur keni varur kokën

në tryezë,

edhe po flini!

Sa mirë që po flini!

E ç'ëndrra të bukura po shikoni vallë,
në këtë gjumë të nxituar?

E ç'fluturime adoleshente,
ndër nebulozat e trëndafilta t'agimeve,
në këtë gjumë të shqetsuar?

E ç'takime flurore të këndshme e të pakapshme,
në këtë gjumë të nxituar?

E ç'dallëndyshe e zogj të shumëngjyrshëm kristalinë,
në këtë gjumë të nxituar?

E ç'zbulime të jashtzakonshme e të çuditshme,
në këtë gjumë të nxituar?

Hapësirat, shkencat, kohërat,
për ju i hapën gjithë portat,
në këtë gjumë të nxituar.

E ja tek hyjnë,
njëri pas tjetrit,

Arkimedi,
që ju dhuron të famshmen levë,
(pasi e paska mbajtur shekuj me radhë fshehur),
që të përmbysni malet e të ndërtoni diga...
Dhe unë duhet që t'ju zgjoj.

Mendelejevi,
shpleks fije-fije mjekrën në tryezë.
Shpleks gjithë fijet e ngatërruara të formulave.
Dhe unë duhet që t'ju zgjoj.

E ja tek vjen ngadalë,
 ndofta që të mos ju prishë gjumin,
i madhi Faradej,
ju puth me dashuri në ballë,
ju lëmon lehtas flokët,
edhe lëshon për ju një grusht xixëllonja.
Fletorja mbushet plot xixëllonja.
Kantieri mbushet plot xixëllonja.
Shqipëria mbushet plot xixëllonja.
Dhe unë duhet që t'ju zgjoj,
 nga gjithë kjo ëndërr' e mrekullueshme!

Shokët e mi, e bijt' e mi të dashur!
Ju flini...
Dhe unë që e di sa shumë jeni lodhur,
dhe ju kam parë shpesh
 si grini me tehun e kazmës malin
edhe si flini
 në pushim,
me faqe mbështetur në një pllakë guri,
duhet t'ju zgjoj.

Ju flini
 mbi fletore e mbi libra,
në tryezë plot kalema, raportore e kompase,
duke u kalamendur

në krahët e purpurta t'ëndrrave
adoloshente,
duke përçarë qiejtë,
duke përmbysur male, e duke ngritur diga
dhe unë që e di se sa i shtrenjtë është për ju
vëngroshi gjumë,
pas asaj lodhjeje të rëndë,
e që ju dua kaq shumë...
Duhet t'ju zgjoj.

Ju flini përmbi libra,
në tryezën plot kalema, riga e kompase
dhe unë që ju njoh kaq afër,
mendoj se ka dhe sot
nëpër kantiere,
Gavroshë, Met Hasa, e Nik Pjetra.

Shokët e mi, e bijt' e mi të dashur!
Zgjohuni. Ra ora!

*
* *
*

Kur të takoj,
megjithëse flas me ty për gjëra krejt të ndryshme,
vuaj, se s'mund të them atë që ndjej.
Konceptet, nganjëherë, janë më të pathyeshme
se vija Marxhino e Monrehejn.

Kur të takoj,
vërej se begonja ka diçka prej teje,
(ndaj kam filluar që t'i dua dhe më shumë ato lule),
vërej se, rrezet që vizatojnë arabeska
në fytyrën tënde,
kanë diçka prej teje,
(ndaj ka filluar të më duket dielli më i afërt,
e më i bukur)
dhe vuaj se të flas për gjëra më të ftohta se akulli,
e nuk të shpreh atë që ndjej.

Kur të takoj,
më vjen sikur të gjithë zogjtë e pyllit
diçka për ty më cicërojnë në zemër;
më vjen sikur të gjitha krojet e burimet
po çuçuritin në kraharorin tim, për ty,
të gjitha këngët,

dhe unë,
që jam mbushur plot
me melodira e tinguj për ty,
të flas me fjalë të shkurdisura e të shurdhëta,
pa tinguj.

Kur të takoj,
të gjitha zërat e natyrës
tek unë bëjnë gojë
dhe s'të flas dot një fjalë;
të gjitha flladet e maleve dhe deteve
bëhen fllad tek unë,
e nuk të shpupuris dot një kaçurrele;
të gjitha yjet e qiellit,
bëhen sy tek unë
dhe s'ngopem dot, duke të parë.

Kur të takoj
megjithëse flas me ty për gjëra krejt të ndryshme,
vua, se s'mund të them atë që ndjej.

NJERIU ME FENER

Ku vete, Frrok, me atë fener në dorë?
Ti po nxiton. Mos t'u bë vonë?
Ku vete Frrok. Në gji të dheut po hyn,
apo në galeritë e zemrave tona?

Të thella janë galeritë e tokës,
por më të thella galeritë e zemrave.
Ti ecën papushim në to,
ku të njohën dhe ku nuk të njohën,
edhe kudo që vete, shpie kohën.

Të gjata këto vraga e rrugë të nëndheshme
në minierë,
dhe ti e di fort mirë;
se jashtë duhen nxjerrë
tonelata baltë,
që të dalë minerali i pastër.

Dhe ecën me guxim,
pa e përpjekur kokën në xhungat e skalaktikëve
dhe në bungat e dokeve të mykura,
e pa u prapsur
nga dhëmbët e kobrave e buzëqeshjet e skeptikëve.
E çan ti me guxim, ku të njohën e ku nuk të njohën,
dhe kudo që vete shpie kohën.

Të gjata janë këto vraga e rrugë të nëndheshme,
por më të gjata korridoret e zemrave.
Nxiton ti Frrok në galeri me kuti dinamiti,
jo vetëm të minosh shkëmbinjtë,
por edhe ndonjë kishë,
që e ruan si altar ndokush në zemër,
edhe ndonjë kullë.
ku rri tulatur ende mesjeta,
edhe ndonjë vilë,
ku cicëron si kanarinë mikroborgjezia,
kur punëtorja lan,
me lumenj djerse,
blozën e shekujve.

Dhe mbete tërë jetën thellësive,
duke shkelur mbi gërmadha e mbi fosile,
duke u plasur sytë kukuvajkave hijeve.

Dhe në shpërthefshin gazrat metan, si tufan i turbullt,
ti nuk vdes.

Dhe në të rënçin shkëmbinjtë nga çatia e guvës,
ti nuk vdes.

Dhe në të qëllfshin qindra prita prapa krahëve,
rrugës
ti nuk vdes.

Dhe në të marrshin në shenjë nga deti
treqind topa, e treqind anije
lufte,
ti nuk vdes.

Ecën në përjetësi,
me atë fener të kuq në dorë
dhe ne ndjejmë papushuar hapin tënd të sigurt
në galeritë e zemrave,
si një zë të afërt dhe të dashur,
që tingëllon gjithnjë thellë.

TË SHKRETËT JU!

KRITIZERËVE

Të varfërit ju!

Qënje më të mjera se ju nuk kemi parë.

Bërtisni pa pushim

për «kohën», «modernen», «novatoren»

dhe harroni

se ini moshatarë me Noen.

Të zestë ju!

Kujtoni se na trembni

duke qëlluar me ca saçma,

sikur të jemi turtuj e mëllenja

që mund t'i vrasë dhe një saçmë qorre!

Lotshumtit ju!

Kulluat e kulloni vaj për poezinë

duke larë banakë, qoshe e korridore

me lotë ligavecësh,

edhe tërhequr prapthi si gaforre.

Të shkretët ju!
Pse s'ini bërë kllounë?
S'dihet ç'divizë vishni sot
ç'divizë vishni nesër.

Atë që e ngrini tani gjer në qiell,
e vrisni plotësisht pasnesër.

Atë, që e mbuloni në mëngjez
me rubinë e me ndere,
e flakni mbrëmjes pa të keq,
në koshin e plehërave.

Ditëshkurtërit ju!
Pse s'jeni bërë kllounë?

PËR DITË BËHET MË E QARTË

Për ditë bëhet më e qartë,
se kapadainjtë e liberalët mistrecë,
sot janë cjepët e zgjebosur,
që duhen përvëluar si karkalecë
në furrën e gëlqeres.

Për ditë bëhet më e qartë,
se ne, që shëmbëm dje
meshnikë e gardhe,
duhet të shkulum që nga rrënjët
hatëre dhe tarafe,
për të ecur papushim rrugës së madhe.

Për ditë bëhet më e qartë,
se kurrkund s'ka progres pa luftë e pa ndeshje;
dhe fshati, sot, veç «me parmëndë e shatë»,
do të qe një trupë luftëtarësh
me ushta dhe përkrerëse.

ATY KU JE TI...

Aty ku je ti,
ka erë, dritë, hije,
e çdo gjë të pakapshme.

Aty ku je ti,
ka diçka nga të gjitha materiet
(thërrime rëre e grimcëza kozmike),
ka diçka nga të gjitha dritat,
ka diçka nga të gjithë tingujt,
ka diçka nga të gjitha erërat...

Dhe unë,
kur jam pranë teje,
shoh gjithë universin,
e nuk shikoj asgjë.
Më duket se kam pirë gjithë kantinat e verës,
e jam plotësisht i dehur.

Nuk jam sentimental.
Dhe s'dua të mbetem si Keopsi,
një mumje e trishtuar në muze.

Më mirë një grusht plehë në fushë,
një popël në vreshtë,
një dorë dhé në luadh,
një plis në kopësht,
se sa një mumje
me emër të madh.

UNË I PËRGJIGJEM THJESHT

Si folëm mjaft të dy, platit në dhomë heshtja.
Ajo nis tjerr me laps një shkarravinë,
unë vëzhgoj tërë kureshtje
gishtërinjtë e saj të shkathtë në tavolinë.

Pastaj më mbështet në kraharor pëllëmbën:
— Sa vend këtu zë unë? — flet me zë përkëdhelës.
Unë i përgjigjem thjesht kësaj pyetjeje të rëndë:
— Sa një xixëllonjë, mbrëmjeve të verës.

— Sa pak! — e dorën prap' m'a mbështet në gji:
— E ç'jam, këtu, vallë unë? —
më thotë si n'ëndërrim dhe sytë përgjysm' i mbyll.
Përgjigjem fare thjeshtë përsëri:
— Një laureshë, që cicëron në pyll.

Po kjo që them më duket fare pak,
e nis të plotësoj me vete:
— Ti je ajo që prek dh'ajo që s'mund ta kap,
që e takoj një çast... dhe s'e harroj me vjete.

NATE BETONIMI

Kërcasin rrotat nëpër shina,
sikur po shkelin xhama;
vagonat njëshkolonë venë e vinë,
si një karvan i vijave të para.

Na djeg gishtrinjtë hekuri i ftohtë.
Po betonimi është si një rregull,
apo si teoremë në gjeometri.
Të zbetë duken reflektorët,
si zjarret nëpër mjergull,
si zjarret nëpër shi.

Vërtitin betonierat, rreth kazanit lugët,
e çërkë e llaçit na vesit fytyrën.
Ne, betonistët,
jemi si kirurgët,
që s'mund ta lënë dot në mes detyrën.

Ja, akujt varen heje-heje
pas strehëve dhe dërrasave të vjetra.
Ne derdhim thasë çimento ndër govata
me ngulm...

Si në një pozicion beteje.
Pa vënë re qysh na zbardhojnë mjekrat,
e na rëndojnë vetullat e trasha.

Pa vënë re, që buza na ka piasur,
(dy turne rresht më këmbë)
dhe po na erren sytë pa cigar.
Veç ka dhe ky mundim diçka të dashur...

«Ku mbërritëm, ku? Në çfarë thellësie»?
Për çdo minutë lajmet venë e vijnë,
sikur sulmojnë drejt ndonjë lartësie...
Kërcasin rrotat përmbi shinë;
dëbora fryn e bie.

Transheja ka uri, si një ushtri e lodhur.
Stërkala llaçi na varen zhele-zhele
nga flokët e nga rrobat.
Transheja ha, përtyp e s'ndjen të ngopur.

Veç ka dhe ky mundim diçka të bukur.
Betoni rrjedh drejt plasave të nëndheshme,
tek mund t'na futen si mafije ujërat.
Ne ngremë sonte murin e betonit,
duke menduar nipat...
Le t'na shikojnë me këtë gëzof prej pluhuri
vitrinave kronikale të së nesërme!

MË MIRË . .

Kur e shikoj shokun tek bëhet urë,
që të kalojë lopa e majme
e konformizmit,
mendoj me vete:
Më mirë ta kish ngrënë pleviti,
kur u sëmur
në Operacionin e dimrit.

Kur e shikoj shokun,
që përpëlitet kot,
anohet,
drithërohet,
tërhiqet,
mallëkon tokë e qiell
deri baba e nënë
dhe për çdo gjë çkërmitet dhe ofshan,
mendoj me vete:

Më mirë të kish rënë
në sulm, si partizan.

Kur e shikoj shokun,
gjoja me takt,
dhe frenon para dilemës:
«Kujt t'ja prish, e kujt t'ja ndreq»,
mendoj me vete:
Më mirë të kish mbetur në vend
nga një infarkt,
duke i rrahur zemra për revolucionin,
se sa të rrojë kështu
njëqind vjet.

M E T A M O R F O Z E

Mjekra i nxinte, e i shponte drizë,
balli mezi i shquhej nga rrudhët,
buzët i qenë pjekur...

Dyzet e tetë orë plot, në avari!
E mekaniku K.,

më tepër shëmbëllente:
me një elektromotor të djegur
me një copë shkëmb në zall,
me një aks të lënë,
se sa me një njeri.

I urët,

kthehej në mensë.
Çapitej, duke u tundur
edhe çuditej si nuk po rrëzohej.
Kur rastësisht (!)
(kështu ndodh shpesh)

i doli në kthesë
vajza që desh.

E nisën t'i vezullonin sytë,
si thëngjijtë kur u merr era hinë;
e ju lagën buzët e thara,
filloi të qeshte,
rrudhat sikur muarrën arratinë...
dhe humbën pak nga pak në një bisedë.
që s'kish as fillim.
as mbarim.

Dhe ndonëse bisedonin
për sondat,
për urbanet,
për filmat,
për ato dyzet e tetë orë avari.
(kështu ndodh kur takohen në rrugë
të dashurit)
të gjithë e dinin,
se ata të dy
flisnin vetëm për dashuri.

DY MANDARINAT

Të prura tërë gaz dy mandarina,
se e dija që e do Rivierën shumë,
ndërsa me duar në ije rrije
buzës së detit, që gufonte shkumë.

Po ti më prite çuditërisht ftohtë:
— Nuk i dua!
Më mbeti shtrirë si e druajtë dora;
m'u duknë mandarinat
më të rënda e më të vogla.

Pastaj të pyeta njerëzisht:
— Pse nuk i deshe?
Ti m'u përgjigje prap' kryeneçe:
— Nuk i dua!

E ktheve kokën, për inat, në tjetër anë,
dhe pashë diellin lëmsh,
që zhdukej pas dallgëve të detit.

Dhe mandarinat nga duart më shkanë,
posi dy diej të vegjël,
por nuk u thyen.

N J E R I

Ë, ç'janë mbledhur bashkë sot:
nëpunës, bojaxhinj, hamej, shoferë?
Pse kaq automjete te ky shesh?
Cigaret ndiz e shuaj pandërprerë...
Pse kaq larush, e kaq i zymtë ky kortezh?

Dikush ka vdekur. Duket... Kush të jetë,
ky që ka mbjellë kaq dashuri
mes njerëzve?

Artist, ushtar a burrë shteti?
Jo, Thimi Peristeri,
qymyrxhi.

Ne, sigurisht, e sjellim prapë në hatër
atë dyqan gërmadhë.
tek nxinin vazhdimisht çatia, muret, trarët
dhe vetëm zemra e Thimit ish e bardhë.

Kish mbetur si yrnek nga bota e vjetër
ai dyqan ahur,
ku çdo gjë qe si një bodrum i ftohtë,
rëndonte atmosfera plot me pluhur
dhe vetëm zemra e Thimit ish e lehtë dhe e
ngrohtë.

Na mbushte Thimi me qymyr kanistrat, torbat,
thasët,
(me lopata e me duar),
i papërtuar e i lehtë,
e gjente aq kënaqësi duke punuar,
dhe mes të drejtëve ish njeriu më i drejtë.

Nuk kish asgjë të jashtëzakonshme.
Punonte me ndërgjegje, e kish vetëm një ëndërr:
të kenë në shtëpi, të gjithë, zjarr
dhe të mos ndjejë dimër, asnjeri, në zëmër.

KUR TI MË MBËSHTETE KOKËN PËRMBI SUP

Kur ti më mbështete kokën përmbi sup,
m'u duk se kërrusi majën një borigë,
e s'di pse ndjeva dhe gëzim
dhe frikë.

Kur ti më mbështete kokën përmbi sup,
e disa fjalë të pakapshme më çuçurite,
më zbrite krejt në tokë.. në qiell më ngrite.

Kur ti më mbështete kokën përmbi sup,
e më lakove llërën rreth si kulpër,
pashë, syçelur, ëndrrën më të bukur.

ARMIKU

Armiku nuk del, sot, me pallë sheshit.
Është mjaft elastik, e mjaft i mbledhur.
Dhe, shpesh, ai na çuqurit te veshi
ndonjë këshillë;
apo citat të zgjedhur.

Veç rrëzave, ku mbi rrogoz, ku nën rrogoz,
ku duke ecur majë gishtave,
thua më tha;
ku me të qeshur, ku serioz...
Me katër rrokje derdh një lumë helm:
«Ç'më duhet mua».

Armiku nuk pushon as ditë as natë.
Të gjitha qenjet flenë:
njerëzit, kafshët, peshqit...

Ai s'ka gjumë.

Dhe rrit, atë, ançarin degëshpatë,
ku gjethet, shi farmak, vajisin krua,
në rrugë, në kantier, në klub, në punë,
që ka tri fjalë rrënjë:
«Ç'më duhet mua».

Të ngjitet pas gjithkund,
ai,

siç ngjitet balta pas këpucëve:

Të kreh, të ngre, të miraton,
të mburr ndër sy...

E shan ndokënd, si rastësisht, me cep të buzëve;
dhe prap' të çmon guximin, aftësinë e përvojën;

«Të vlerëson»,
nuk ke ç'i thua!

Një gjë «të vogël», vetëm, do nga ti:
të kyçësh gojën
me «TITIUS»-in «Ç'më duhet mua».

Dhe, pikërisht, këtë

«Ç'më duhet mua»,

e injekton, ai, tërthorazi, rrëshqitazi,
me gjeste, me vështrim, me buzëqeshje,
me zë edhe pa zë;
duke nxituar linkth,

duke kaluar brinjaz,
duke rrëshqitur barkaz,
duke nuhatur si lingua...
«Ç'më duhet mua».

Armiku kapet fort pas llafazanëve,
dembelëve dhe impotentëve,
posi kope e ujqve pas kërmave.
Dhe ndjen ai gëzim e lumturi,
kur shton (edhe me një) numrin e indiferentëve,
n'atë regjistrin e vet të zi
të të paqenëve;
kur vëren se në librin e të vdekurve» dhe një i
gjallë u shtua.
«Ç'më duhet mua».

• • •

E pyeta të dashurën një ditë:

— Më do?

Edhe në çast m'u duk sikur i thashë zogut:

— Je i vogël?

Sikur i thashë fluturës:

— Je e lehtë?

Sikur i thashë borës:

— Je e bardhë?

Sikur i thashë flakës:

— Je e nxehtë?

Sikur i thashë lulëkuqes:

— Je e kuqe?

Sikur i thashë lules:

— Je e bukur?

E, që ta ndreqja sadopak

këtë gabim të lehtë,

i thashë më të qeshur prapë:

— Më do?

Ajo më lëmoi flokët:

— Jo!

S T E N D A

Ka shkruar turni, sot, tek stenda e kuqe
një fletërrufe,
për atë që vret kohën.
Kalon ai nën standë, e bën sikur s'e sheh...
Ndonëse e ndjen se që të gjithë e shohin.

E shoqëron ajo gjithkund,
me sytë e shokëve bashkë,
dhe nuk i ndahet asnjë çap.
I vjen sikur i thonë punëtorët:
— Qysh s'të vjen pak turp!
E ke gjymtuar tetorëshin prap'?

Fillon e fryn kantierit era e marrë.
Ai mendon:
«Tufani, sigurisht, ka për t'më zhdukur...»

Përgjigjet fletërrufeja mes një reje pluçur:
«Tetorëshin, dembel, ti e ke vrarë!»

Fillon e bie gjithë natën shi.
Pi dheu sa mund, e linden pellgje nëpër tokë.
Ai mendon me shpresë:
«Sot fletërrufe në stendë nuk do shohëm...»
Ja bën ajo nga stenda, prapë me kokë:
«Hej, ti ke pushkatuar kohën!».
Ai hap sytë... lahet krejt në djersë.

Qëndron ajo, në shi dhe në erë,
gjithnjë,
dhe për çudi, një ditë, fillon e i bën zë:
«Hej, ti, që vret tetorëshin! Duam përgjigjen...»
«Ja, menjëherë!» i flet ai i shtangur,
e faqet zjarr i digjen.

Pastaj, si nëpër mjergull,
i shfaqen, fët, përpara
kallinj të fishkur,
pallate pa çati,
qytete gjysmë të rrënuar,

pemishte, vreshta të molepsura e të thara:
«E ç'janë gjithë këto varreza?!» pyet ai me habi.
«Tetorështa të gjymtuar...
Ditë-pune të vrara»!

Zadejë 1968-1969

* * *

Të gjitha rrugët, që na shpinin drejt njëri-tjetrit
i shëmbëm,
të gjitha urat që na lidhnin me njëri-tjetrin
i premë,
letrat, ku kish pikuar malli i kaq viteve
i dogjëm,
(oh, po të kishim përvëlur kockat tona,
nuk do të na përvëlonin kaq sa këto letra!)
të gjithë zogjtë që cicëronin në krahërorët tanë
për dashurinë,
i përcuallëm për shtegëtim
nëpër vende të ngrohta:
tashti s'ka mbetur asnjë rrugë,
që të na shpjerë drejt njëri-tjetrit,
tashti s'ka mbetur asnjë pëllumb,
që t'na shpjerë e të na bjerë postën,
tashti s'ka mbetur asnjë urë,
që të na bashkojë,

e megjithkëtë (pikërisht në këto çaste)
unë ndjej, se nuk kam qenë me ty asnjëherë
më i afërt, se sa në këto çaste,
dhe, pa harruar veten, ujin, ajrin, diellin
unë nuk do të harroj dot ty, kurrë.

KURRKUND NUK JEMI VETËM

*Sipas tregimit të zfarrmëtarit
Avni Mestani.*

Ti kishe kohë të largoheshe, Telo.
I pe tek po harbonin minjtë,
«kasnecët» e katastrofave,
dhe kishe kohë t'i shmangeshe përleshjes nën tokë
edhe t'u shpije minatorëve mandatën:

— Na mbeti Salua, shokë!
Ju ishit vetëm dy në atë oxhak.¹⁾
Një ra, e mbete ti.
E shokët ndodheshin larg...

E pe ti Salon, para tek anohej
dhe dritën e kandilit, që ndrinte si në mjegull.

1) Galeri bijë, pa krye, që përdoret për shfrytëzimin e shtresave të qymyrit.

E mund t'u jepje këmbëve,
pa shkelur asnjë urdhër,
pa shkelur asnjë rregull...

Karbiti zu të digjej më ngadalë.
E Salua ra,
në atë «oxhak»,
që e degëzonte galeria,
pa thënë dot një fjalë.
Kandili gjithnjë zbehej.

Dhe Telua e ndjente vdekjen mes rrembave të tija.
Dhe Telua e ndjente,
se mushkëritë me ajër s'po i mbushte,
dhe kish veç pak sekonda të largoheshe.

E mund të ngopej jashtë me oksigjen,
(Oh, ç'mrekulli në këto çaste ajri i freskët!)
dhe mund të nginjej jashtë,
me ujë të kthjellët e me diell,
dhe mund t'ja shplekste nuses prapë

leshërat.

Dhe mund t'u gëzohej bajameve, që posa kishin
çelur.

E mund të rronte buzë Vjosës,
në atë qytet punëtor dhe gjysmë shekulli.

Dhe nuk u kthye Tetua.

U turr ai, aty, ku kishte mbetur
minatori.

Dhe, ndonëse i shikonin sytë nëpër mjegull,
dhe, ndonëse i zhuritnin buzët, fyti e mushkëritë,
dhe, ndonëse duhej të zvarritej me bërryl, e në
gjunjë,
ndërsa e ndjente qysh i shtereshin fuqitë,
dhe errësohej galeria çdo sekondë më shumë,

sulmoi... të mbronte jetën
me një mendim të madh në gji:
«Ne, punëtorët... kurrkund nuk jemi vetëm»!

E rroku Salon,
edhe filloi tërheqjen.
Dhe lufta në «oxhak» qe shumë e fortë.
Mbinjerëzore kjo përpjekje.
Dhe heroike qe kjo luftë...
Dhe heroike qe kjo vdekje.

Kështu e mbrojti Telua shokun atje në galeri,
dhe shkoi ai...

por pa i thënë këto fjalë

s'mbetën:

— Ne, punëtorët, kurrkund nuk jemi vetëm.

janar 1970

NE DUHET TË ECIM SI KOMETË

Shoferit Zef Gjetani

Kamioni gjarpëron. Dridhet në zenit akrepi i
kilometrazhit.

Shkëlqen e buzëqesh pas shirave të pranverës
në fusha e kodrina,

peisazh i mrekullueshëm.

Po Zefi zjen përbrenda:

«E marrtë dreqi barkalecin turkoshak «avash-avash»!
E shkel prapë dhe një marsh.

Fryn veriu. Asfalti ndrin posi inxhi nga vesa.

Kamioni merr si një furtunë kthesat;

dredhon edhe rrëshqet si vuvëz

nëpër dredhëza.

Zefi çon buzën në gaz:

«Nxito vëlla.. se në dhjetor pret Fierëza».

Kamioni ecën mirë. Zefin e presin.
Ç'gjë e këndshme dhe e bukur kur të presin.
Kur dy sy të përlotur nga gëzimi
flasin me ty, e qeshin...

Kamioni çan si vetëtimë.
Kalojnë në revistë lugina, fusha, brigje, male.
E Zefi gjithë mllëf valon përbrenda:
«Në varr të qenit vafsh!

O rakitikja gërdallë:
«Punët e mira bëhen me ngadalë».
E shkel, fët, dhe një marsh.

Dhe prapë mendon:

«Ne duhet t'ecim si kometë, më shpejt se shpejtësia
vetë!»

E shtrin pareshtur krahët,
posi shqiponja
mbi hapësirat e mëdha,
që të pushtojë shekujt...

BALLË PËR BALLË AMERIKES

Mes nesh ka mijra milje det e valë,
por diku larg, një mbrëmje me muzikë,
flamurët tanë ndodhen në një sallë;
një çap larg teje jam o Amerikë!¹⁾

Ti mund ta ngjyesh tokën krejt në ar
dhe detet plot t'i mbushësh me anie,
por unë, dije, prapë jam krenar
se jam një qytetar prej Shqiprie.

Ne kemi ecur zbathur nëpër gurë,
kemi shtrënguar rripin të uritur,

1) Në një qytet të huaj, një grup afaristësh janki me flamurin e SH. B. të Amerikës mbi tryezë, krenoheshin pranë meje.

por dorën për lëmosh' s'e ndemë kurrë
dhe nderin për flori s'e kemi shitur.

Ne kemi qenë bujqër tërë jetën
dhe tokën grismë me parmend' e branë,
porse në fyt s'e mbytëm të vërtetën,
s'u veshëm fajdexhinj e gardianë!

Zezakët ne s'i shitëm e si ropëm,
lavdi me lek' ne kurrë s'kemi blerë.
Një grusht, — po mbrojtëm burrërisht Evropën,
kur ti, po, ti edhe nuk kishe lerë.

Në kozmos ne s'do t'nisim sot raketë,
ndër malet tona ndihet ende çanga.
Por dhe në qiell, moj Amerik' e shkretë
ti do t'dërgosh sherifë edhe pranga.

Ti po më sheh, si dreq, me sy të ngrirë,
kaq pranë kurrë s'të kam pasur ty.
O Amerik' e madhe, vjetërsisë!
Unë të shoh, me mburrje, drejt në sy!

PER INAT TË VDEKJES

Është diçka njerëzore,
të kujtosh atë që ke dashur,
është diçka njerëzore,
të qash atë që ke dashur;
është diçka njerëzore,
të shpiesh një tufë lule
në varrin e atij që ke dashur;
është diçka njerëzore,
të gdhendësh emrin e tij
përmbi një pllakë prej mermeri;
por jo të vishesh me të zeza
dhe të harrosh të qeshësh
dhe të mos vesh re se dita çel e bardhë;
dhe të mos dëgjosh zërat e gëzuara të fëmijëve
e cicërimat e zogjve
dhe të mos vesh re se jeta është mbushur plot me
tinguj, e ne po bëjmë luftë titanike
për ta bërë sa më muzikale e sa më të gjerë,

dhe të varrosesh brenda katër mureve për së gjalli
në një vdekje të ngadalshme e të gjatë,
si gratë e Perandorit Cin¹),
por jo të vishesh me të zeza...

Shoqe,
merr sharrën e zemërimit
dhe sharroji tërë bravat e grilat,
tërë hekurat e prangat e padukshme
që të mbajnë mbërthyer —
për inat të vdekjes.

Shoqe,
ngri grushtin
e thyejua kokën
atyre
që të numërojnë kafshatat,
duke çjerrë faqet
e duke murmuritur psallme të shtunave,
dhe eja me ne,
që po ngremë një botë të mrekullueshme —
për inat të vdekjes.

1) Kur vdiste perandori, në Dinastinë e Cinëve, varroseshin të gjalla edhe gratë e tij.

Handwritten text, possibly a letter or document, with several lines of text that are mostly illegible due to fading and blurring.

Handwritten text, possibly a signature or a specific section of a document, including a name and some additional text.

PASQYRA E LËNDËS

	Faqe
Përsëri në liqenin e Vaut të Dejës	3
Partia.	4
Dikush mendon	7
Thëngjij të kuq	10
Vij në shtëpinë e prindërve	13
Sa herë do të shikojmë malin e Dajtit	17
Kur shkonim në luftë	20
Ka fjalë	21
Përpara	23
Jam moshatar	26
Dritaret	27
Zjarrmëtari	30
Natë në kantier	34
Ditën që u bëre ti dy vjeçe	35
Duke kuvenduar me Niko Bellojanisin	37
Vështroj këtë liqen dhe nuk di... ..	41
Ka mbi një çerek shekulli	43
Mesnatë.	44
Raqka.	45
Ca pika shiu	47
Kur shkova përsëri në fshat	48
Çudi. . . "....."	50
Pushtimi i lartësisë	51
Nën një vështrim të akullt	54
Nëna.	55
Ka bota plot qytete.	57

	Faqe
Revolucioni	60
Musonet	61
Poet	65
Ernesti	67
Lamtumirë mësuese	69
Ja poezia	71
Elegji për kryesondistin	74
Si të mos kuvendoj me ty?	77
Këngë për zogun e kuq	79
Poezitë e mia	83
Ti do të vish	86
Motiv kurbeti	89
Ra ora	91
Kur të takoj	96
Njeriu me fener	98
Të shkretët ju	101
Për ditë bëhet më e qartë	103
Aty ku je ti.	104
Nuk jam sentimental	105
Unë i përgjigjem thjeshtë	106
Natë betonimi	108
Më mirë	111
Metamorfozë	113
Dy mandarinat	115
Njeri	117
Kur ti më mbështete kokën përmbi sup	119
Armiku	120
E pyeta.	123
Stenda	124
Të gjitha rrugët	127
Kurrkund nuk jemi vetëm	129
Ne duhet t'ecim si kometë	133
Ballë për ballë Amerikës	135
Për inat të vdekjes	137

Redaktor: PANDELI KOÇI

Piktor: SVJETLLANA STRAZIMIRI

Tirazhi 4.000 kopje Format 70x100/32 Stash: 2204-72

Shtyp. Drejtoria Qendrore Poligrafike
Shtypshkronja «8 NËNTORI» — Tiranë, 1973